Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Syvende Afdeling)

2. juli 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter – direktiv 92/43/EØF – artikel 12, stk. 1 – streng beskyttelsesordning for dyrearter – bilag IV – *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster) – raste- eller yngleområder – beskadigelse eller ødelæggelse – forladte områder«

I sag C-477/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Verwaltungsgericht Wien (den regionale forvaltningsdomstol i Wien, Østrig) ved afgørelse af 12. juni 2019, indgået til Domstolen den 21. juni 2019, i sagen

IE

mod

Magistrat der Stadt Wien,

har

DOMSTOLEN (Syvende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, P.G. Xuereb, og dommerne A. Arabadjiev (refererende dommer) og A. Kumin,

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– IE som selvmøder,

– den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vláčil og L. Dvořáková, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved C. Hermes og M. Noll-Ehlers, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 12, stk. 1, litra d), i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT 1992, L 206, s. 7, herefter »habitatdirektivet«).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem IE, der er ansat hos en byggeentreprenør, og Magistrat der Stadt Wien (Wiens kommunale forvaltning, Østrig) vedrørende sidstnævntes vedtagelse af en administrativ afgørelse, hvorved IE som straf blev pålagt at betale en bøde, med hensyn til hvilken der i tilfælde, hvor bøden ikke kan inddrives, fastsættes en forvandlingsstraf for i forbindelse med et projekt til opførelse af ejendomme at have beskadiget eller ødelagt raste- eller yngleområder for arten *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster), der fremgår af den liste over beskyttede dyrearter, som er nævnt i litra a) i bilag IV til dette direktiv.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Habitatdirektivets artikel 2 bestemmer:

»1. Formålet med dette direktiv er at bidrage til at sikre den biologiske diversitet ved at bevare naturtyperne samt de vilde dyr og planter inden for det af medlemsstaternes område i Europa, hvor Traktaten finder anvendelse.

2. De foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager sigte på at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper samt vilde dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning.

3. De foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager hensyn til de økonomiske, sociale og kulturelle behov og til regionale og lokale særpræg.«

4 Dette direktivs artikel 12, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag IV, litra a), med forbud mod:

a) alle former for forsætlig indfangning eller drab af enheder af disse arter i naturen

b) forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer

c) forsætlig ødelæggelse eller indsamling af æg i naturen

d) beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.«

5 Blandt de dyrearter »af fællesskabsbetydning, der kræver streng beskyttelse«, og som er nævnt i litra a) i bilag IV til dette direktiv, findes bl.a. *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster).

Østrigsk ret

6 Wiener Naturschutzgesetz (lov om naturbeskyttelse og naturforvaltning for delstaten Wien) af 31. august 1998 (LGBl. für Wien nr. 45/1998, herefter »WNSchG«) gennemfører habitatdirektivet i national ret for delstaten Wien (Østrig).

7 WNSchG's §10, stk. 3, nr. 4, gengiver formuleringerne i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d). Den bestemmer bl.a., at det er forbudt at beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområderne for de dyr, som er strengt beskyttet.

8 De sanktioner, som er indført for overtrædelse af § 10, stk. 3, nr. 4, er fastsat i WNSchG's § 49, stk. 1, nr. 5. Ifølge sidstnævnte bestemmelse straffes enhver, som i strid med § 10, stk. 3 eller 4, beskadiger eller ødelægger yngle- eller rasteområder for dyr, der er strengt beskyttet, med en bøde op til 21 000 EUR, eller i tilfælde, hvor bøden ikke kan inddrives, en forvandlingsstraf på op til fire uger, og ved gentagne overtrædelser en bøde op til 35 000 EUR, eller i tilfælde, hvor bøden ikke kan inddrives, en forvandlingsstraf på op til seks uger.

9 Ifølge WNSchG's § 22, stk. 5, kan den kompetente myndighed tillade enkelte indgreb, såfremt den påtænkte foranstaltning i sig selv eller i sammenhæng med andre foranstaltninger, der søges tilladt af den kompetente myndighed, ikke i væsentlig grad undergraver beskyttelsesformålet.

10 I bilaget til WNSchG er *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster) defineret som en dyreart, der er strengt beskyttet.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 En byggeentreprenør, hos hvem IE er ansat, havde begyndt arbejdet med opførelse af en bygning på et areal, hvor den europiske hamster levede. Ejeren af dette areal, som var bekendt med disse forhold, informerede byggeentreprenøren herom, og denne udpegede inden påbegyndelsen af arbejdet en miljøsagkyndig. Denne sagkyndige udarbejdede et kort over indgangene til den europæiske hamsters huler og undersøgte i et specifik område, om hulerne var beboede eller ej.

12 Inden påbegyndelsen af arbejdet sørgede byggeentreprenøren for at plantedækket blev fjernet, at byggepladsen blev ryddet, og at der blev anlagt en sti til byggepladsen i umiddelbar nærhed af indgangene til den europæiske hamsters huler (herefter »de skadelige foranstaltninger«). Formålet med fjernelsen af plantedækket var navnlig at få den europæiske hamster, som befandt sig i de områder, hvor byggearbejdet skulle udføres, til at flytte sig til områder, som var særligt beskyttet og forbeholdt denne hamster. Der blev imidlertid ikke søgt en forudgående tilladelse til disse skadelige foranstaltninger hos den kompetente myndighed, og der var derfor heller ikke indhentet en tilladelse, inden byggeriet blev påbegyndt. Ydermere blev i det mindste to indgange til hamsternes huler ødelagt.

13 Wiens kommunale forvaltning var derfor af den opfattelse, at IE i egenskab af ansat af samme bygentreprenør var ansvarlig for beskadigelsen eller ødelæggelsen på yngle- eller rasteområderne for den europæiske hamster, og den pålagde ham en bøde i henhold til WNSchG's § 10, stk. 3, nr. 4, som i tilfælde, hvor bøden ikke kunne inddrives, kunne omgøres til en forvandlingsstraf.

14 IE anlagde sag ved Verwaltungsgericht Wien (den regionale forvaltningsdomstol i Wien, Østrig) og anfægtede pålæggelsen af denne bøde bl.a. med den begrundelse, at den europæiske hamster for det første ikke brugte sine huler ved de skadelige foranstaltningers gennemførelse, og for det andet at disse foranstaltninger ikke havde bevirket, at denne dyrearts yngle- eller rasteområder var blevet beskadiget eller ødelagt.

15 Den forelæggende ret er i denne forbindelse i tvivl om fortolkningen af habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d). Den er af den opfattelse, at det er nødvendigt med en præcis definition af begreberne i denne bestemmelse, dvs. begreberne »rasteområde« og »yngleområde«, eftersom en overtrædelse af den nationale bestemmelse til gennemførelse af dette direktivs artikel 12, stk. 1, litra d), kan føre til strafferetlige sanktioner. Den forelæggende ret er navnlig af den opfattelse, at de betragtninger, som er

anført af Europa-Kommissionen i dens vejledning til den strenge beskyttelsesordning for dyrearter af interesse for Fællesskabet inden for rammerne af habitatdirektiv 92/43/EØF (endelig udgave, februar 2007), er upræcise og giver et meget stort råderum med hensyn til fortolkningen af disse begreber.

16 Under disse betingelserne har Verwaltungsgericht Wien (den regionale forvaltningsdomstol i Wien) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal begrebet »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), fortolkes således, at der derved også skal forstås tidligere rasteområder, der er blevet forladt?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

Skal ethvert tidligere rasteområde, der er blevet forladt, kvalificeres som et »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d)?

Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende:

Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om et tidligere rasteområde, der er blevet forladt, skal kvalificeres som et »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. [1], litra b)?

2) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et indgreb i et »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d)?

3) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et så alvorligt indgreb i et »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), at det skal lægges til grund, at der foreligger en »beskadigelse« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. [1,] litra b), af det pågældende »rasteområde«?

4) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et så alvorligt indgreb i et »rasteområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), at det skal lægges til grund, at der foreligger en »ødelæggelse« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), af det pågældende »rasteområde«?

5) Skal begrebet »yngleområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), fortolkes således, at der herved for det første kun forstås det nøjagtigt afgrænsede sted, hvor parringsakter i snævrere forstand eller handlinger på et lille område, der har direkte sammenhæng med forplantningen (som f.eks. gydning), jævnligt finder sted, samt at et »yngleområde« for det andet desuden omfatter alle nøjagtigt afgrænsede lokaliteter, der er absolut nødvendige for unge dyrs udvikling, som f.eks. æglægningssteder, eller planter, der er nødvendige for larve- eller puppestadiet?

Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende:

Hvordan skal begrebet »yngleområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), forstås, og hvordan skal et »yngleområde« afgrænses geografisk fra andre steder?

6) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et indgreb i et »yngleområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d)?

7) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et så alvorligt indgreb i et »yngleområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), at det skal lægges til grund, at der foreligger en »beskadigelse« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), af det pågældende »yngleområde«?

8) Efter hvilke kriterier skal det fastslås, om en bestemt handling eller undladelse udgør et så alvorligt indgreb i et »yngleområde« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), at det skal lægges til grund, at der foreligger en »ødelæggelse« som omhandlet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), af det pågældende »yngleområde«?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

17 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), skal fortolkes således, at begrebet »rasteområde« som omhandlet i denne bestemmelse ligeledes omfatter de rasteområder, hvor der ikke længere lever en af de beskyttede dyrearter, der er nævnt i litra a) i bilag IV til nævnte direktiv, såsom *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster).

18 Det bemærkes indledningsvis, at ifølge habitatdirektivets artikel 2, stk. 1, er formålet med dette direktiv at bidrage til at sikre den biologiske diversitet ved at bevare naturtyperne samt de vilde dyr og planter inden for medlemsstaternes område i Europa. Ifølge dette direktivs artikel 2, stk. 2 og 3, tager de foranstaltninger, der træffes efter direktivet, desuden sigte på at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper samt vilde dyre- og plantearter af betydning for Den Europæiske Union, og de tager hensyn til de økonomiske, sociale og kulturelle behov og til regionale og lokale særpræg.

19 Det bemærkes, at habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), pålægger medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i litra a) i bilag IV til samme direktiv, der forbyder beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

20 Overholdelsen af denne bestemmelse kræver ikke kun, at medlemsstaterne indfører en fuldstændig lovramme, men også, at de iværksætter konkrete, specifikke beskyttelsesforanstaltninger. På samme måde forudsætter den strenge beskyttelsesordning, at der vedtages sammenhængende og koordinerede foranstaltninger af forebyggende karakter. En sådan streng beskyttelsesordning skal således gøre det faktisk muligt at undgå beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for de dyrearter, der er nævnt i litra a) i bilag IV til habitatdirektivet (jf. i denne retning dom af 9.6.2011, Kommissionen mod Frankrig, C-383/09, EU:C:2011:369, præmis 19-21, og af 10.10.2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, præmis 27).

21 Det skal endvidere bemærkes, at arten *Cricetus cricetus*, der er almindeligt kendt som »den europæiske hamster«, er en af de dyrearter, som beskyttes i medfør af habitatdirektivet.

22 Det er med udgangspunkt i disse indledende bemærkninger, at det første spørgsmål skal undersøges.

23 Ifølge fast praksis skal der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 21.11.2019, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

24 Hvad for det første angår ordlyden af habitatdirektivets artikel 12 pålægger denne artikel, som det er bemærket i nærværende doms præmis 19 og 20, medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning for beskyttede dyrearter i deres naturlige udbredelsesområde. Navnlig pålægger denne artikels stk. 1, litra d), medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger, der forbyder beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for disse arter.

25 Det må således fastslås, at ordlyden af habitatdirektivets artikel 12 ikke giver noget nyttigt bidrag med henblik på definitionen af begrebet »rasteområder«.

26 Hvad for det andet angår den sammenhæng, som bestemmelsen indgår i, skal det bemærkes, at hverken habitatdirektivets artikel 1 eller nogen anden bestemmelse i dette direktiv definerer dette begreb.

27 Det skal imidlertid bemærkes, at Domstolen har fastslået, at de handlinger, der er genstand for habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), ikke blot er forsætlige handlinger, men også handlinger, der ikke er det (jf. i denne retning dom af 20.10.2005, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, C-6/04, EU:C:2005:626, præmis 77-79). Ved ikke at begrænse forbuddet i dette direktivs artikel 12, stk. 1, litra d), til forsætlige handlinger, i modsætning til hvad der gælder for de handlinger, der er genstand for dette direktivs artikel 12, [stk. 1], litra a)-c), har EU-lovgiver vist sin vilje til at tillægge yngle- eller rasteområder en højere grad af beskyttelse mod handlinger, der forårsager, at disse områder beskadiges eller ødelægges (dom af 10.1.2006, Kommissionen mod Tyskland, C-98/03, EU:C:2006:3, præmis 55).

28 I modsætning til de handlinger, som er nævnt i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a)-c), tager forbuddet i artikel 12, stk. 1, litra d), ikke direkte sigte på dyrearter, men går ud på at beskytte store dele af disse arters levesteder.

29 Det følger heraf, at den strenge beskyttelse, der ydes ved dette direktivs artikel 12, stk. 1, litra d), har til formål at sikre, at store dele af levestederne for beskyttede dyrearter bevares således, at disse dyrearter nyder de vilkår, der er vigtige for bl.a. at kunne hvile på disse levesteder.

30 En tilsvarende konklusion fremgår af Kommissionens vejledning, som der er henvist til i nævnte doms præmis 15, og hvori det præciseres, at rasteområder – der defineres som områder, der er nødvendige for, at et dyr eller en gruppe dyr kan overleve i den fase, hvor de ikke er aktive – »også skal beskyttes, når de ikke benyttes, men når der er stor sandsynlighed for, at den pågældende art vender tilbage til disse […] områder.«

31 Det må følgelig fastslås, at det fremgår af den sammenhæng, hvori habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), indgår, at rasteområder, som ikke længere benyttes af en beskyttet dyreart, ikke må beskadiges eller ødelægges, når det kan tænkes, at disse dyrearter vender tilbage til de pågældende områder.

32 Hvad for det tredje angår formålet med habitatdirektivet skal det bemærkes, at som allerede anført i denne doms præmis 18-20 er formålet med direktivet at sikre en streng beskyttelse af dyrearter bl.a. ved hjælp af forbuddene i direktivets artikel 12, stk. 1 (jf. i denne retning dom af 10.5.2007, Kommissionen mod Østrig, C-508/04, EU:C:2007:274, præmis 109-112, og af 15.3.2012, Kommissionen mod Polen, C-46/11, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:146, præmis 29).

33 Den beskyttelsesordning, som er fastsat i habitatdirektivets artikel 12, skal derfor gøre det faktisk muligt at undgå beskadigelser af de beskyttede dyrearter, og navnlig af deres levesteder.

34 Det vil være uforeneligt med dette formål at fratage rasteområderne for en enhed af en beskyttet dyreart deres beskyttelse, når disse områder ikke længere benyttes, men der er en tilstrækkelig stor sandsynlighed for, at den pågældende art vender tilbage til disse områder, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

35 Den omstændighed, at et rasteområde ikke længere benyttes af en beskyttet dyreart, betyder dermed ikke, at det pågældende rasteområde ikke er omfattet af den beskyttelse, der ydes ved habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d).

36 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), skal fortolkes således, at begrebet »rasteområder« som omhandlet i denne bestemmelse ligeledes omfatter de rasteområder, der ikke længere benyttes af en af de beskyttede dyrearter, der er nævnt i litra a) i bilag IV til det nævnte direktiv, såsom *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster), når der er en tilstrækkelig stor sandsynlighed for, at den pågældende art vender tilbage til disse rasteområder, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Det femte spørgsmål

37 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), skal fortolkes således, at begrebet »yngleområder« som omhandlet i denne bestemmelse skal fortolkes således, at der herved kun forstås det nøjagtigt afgrænsede sted, hvor parringsakter eller handlinger, der har direkte sammenhæng med forplantningen af den pågældende art jævnligt finder sted, eller om begrebet også omfatter en lokalitet, der er absolut nødvendig for unge dyr af den nævnte arts udvikling.

38 Det er Kommissionens opfattelse, at dette spørgsmåls relevans ikke er begrundet i forelæggelsesafgørelsen, og at det er hypotetisk.

39 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af fast praksis, at inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, tilkommer det udelukkende den nationale ret, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse herom (jf. bl.a. dom af 5.3.2015, Banco Privado Português et Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

40 Det følger heraf, at der gælder en formodning for, at de spørgsmål om fortolkningen af EU-retten, som den nationale ret har stillet på det retlige og faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, er relevante, hvorfor det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve rigtigheden heraf. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 26.7.2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

41 Det bemærkes, at anmodningen om præjudiciel afgørelse i den foreliggende sag ikke omfatter nogen begrundelse for, hvorfor begrebet »yngleområde« er relevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen.

42 For det første fremgår det nemlig af de sagsakter, som Domstolen er i besiddelse af, at det er ubestridt, at rasteområderne blev berørt af de skadelige foranstaltninger, og at den forelæggende ret alene ønsker oplyst, om sådanne områder ligeledes kan kvalificeres som »rasteområder« med hensyn til forbuddet i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), når de ikke længere benyttes af den europæiske hamster.

43 For det andet indeholder forelæggelsesafgørelsen ikke nogen faktuelle eller retlige oplysninger, ud fra hvilke det kan vurderes, hvorvidt og i hvilken udstrækning det vil have nogen som helst indflydelse på hovedsagens udfald, hvis en del af den europæiske hamsters levested ud over at kvalificeres som et »rasteområde« også kvalificeres som et »yngleområde«.

44 Ud over den omstændighed, at det i henhold til den retspraksis, som er nævnt i denne doms præmis 40, ikke tilkommer Domstolen at efterprøve rigtigheden af de faktiske omstændigheder, som den forelæggende ret har beskrevet, skal det fastslås, at det udtrykkeligt fremgår af ordlyden af habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), at forbuddet mod enhver form for beskadigelse eller ødelæggelse omfatter såvel yngleområder som rasteområder for de beskyttede dyrearter, og at forbuddet finder anvendelse på alle dele af det pågældende naturlige levested.

45 Følgelig må det fastslås, at det femte spørgsmål skal afvises.

Det andet til det fjerde og det sjette til det ottende spørgsmål

46 Med det andet til det fjerde og det sjette til det ottende spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorledes begreberne »beskadigelse« og »ødelæggelse« i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), skal fortolkes.

47 Ifølge Kommissionen er disse spørgsmål imidlertid af hypotetisk karakter.

48 I den foreliggende sag fremgår det af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at to indgange til den europæiske hamsters huler blev ødelagt som følge af de skadelige foranstaltninger, hvilket indebærer, at disse huler i det mindste er beskadiget.

49 Det skal for det første bemærkes, at habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), omfatter såvel beskadigelse som ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for beskyttede dyrearter.

50 For det andet skal det bemærkes, at der i denne bestemmelse ikke foretages nogen sondring med hensyn til anvendelsen af forbuddet mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder afhængigt af, hvilken type skade der er påført disse områder. I denne henseende skal det fastslås, at det ikke fremgår af de oplysninger, der er forelagt for Domstolen, at der i de nationale myndigheders afgørelse om at pålægge IE en bøde, som i tilfælde, hvor bøden ikke kan inddrives, kan omgøres til en forvandlingsstraf, er foretaget en sondring med hensyn til sanktionens omfang afhængigt af, om der er sket en beskadigelse eller en ødelæggelse af yngle- eller rasteområderne for de beskyttede dyrearter.

51 I betragtning af den i denne doms præmis 40 nævnte retspraksis er det derfor ufornødent at besvare det andet til det fjerde og det sjette til det ottende spørgsmål.

Sagsomkostninger

52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Syvende Afdeling) for ret:

Artikel 12, stk. 1, litra d), i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter skal fortolkes således, at begrebet »rasteområder« som omhandlet i denne bestemmelse ligeledes omfatter de rasteområder, der ikke længere benyttes af en af de beskyttede dyrearter, der er nævnt i litra a) i bilag IV til dette direktiv, såsom *Cricetus cricetus* (den europæiske hamster), når der er en tilstrækkelig stor sandsynlighed for, at den pågældende art vender tilbage til disse rasteområder, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Underskrifter